

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שְׁכַתְּ בְּעֶדְוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְתָּ. וְעַל כֵּן הוּא יֵרָא מִמֶּךָ. וְנִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לְקַטְרֵג בּוֹ וּלְהִרְאוֹת שְׁלֵא עֲבַד אֵיּוֹב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה.

שְׂבִינָן שֶׁהַתְּנִסָּה, יֵצֵא מִהַדְרֵךְ וְלֹא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ. מַה כְּתוּב? בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אֵיּוֹב בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו, אֲבָל בְּרִצּוֹנוֹ חָטָא, וְאַחַר כֵּן חָטָא בְּכָל.

וְאִם תֹּאמַר שְׁלֵא מִתְּנִסָּה בֶּן אָדָם, הָרִי כְּתוּב ה' צִדִּיק יִבְחָן וְגו'. וּמִשׁוּם כֵּן הַתְּנִסָּה אֵיּוֹב. וְאִךְ עַל גַּב שְׁלֵא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ פְּרָאוּי, לֹא יֵצֵא מִתַּחַת רְשׁוֹת אֲדוֹנוֹ לְהִדְבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר.

וְכִמְהָ הִיָּה אוֹתוֹ נְסִיּוֹן שְׁלוֹ? שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים הִשְׁלִטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הִצַּד הָאֲחֵר, כִּמּוֹ שְׁשָׁנָיו דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיּהַנָּם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, וּמִשׁוּם שְׁלֵא דָבַק בְּצַד הָאֲחֵר, כְּתוּב (אֵיּוֹב מ"ב) וְה' בְּרַךְ אֶת אַחֲרֵית אֵיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זֶה שֶׁל אֵיּוֹב אֵינּוּ נְסִיּוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּמּוֹ נְסִיּוֹן שֶׁל שְׁאָר הַצַּדִּיקִים, שֶׁהָרִי לֹא כְּתוּב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אֵיּוֹב כִּמּוֹ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"ב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. שְׁאֲבָרָהֶם הוּא בְּנֵדְיוֹ הַקָּרִיב אֶת בְּנוֹ הַיְחִידִי לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵיּוֹב לֹא נִתֵּן כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלוּם.

וְרַא נֹאמַר לוֹ, שֶׁהָרִי גָלוּי לְפָנָיו שְׁלֵא יְכוּל לַעֲמֹד בּוֹ, אֲבָל נִמְסַר בְּיַד הַמְּקַטְרֵג, וּבְדִין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵעִיר אֶת הַדִּין (בְּדִין) הַזֶּה אֶל אוֹתוֹ מִקְטָרֵג אֵלָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב הַשְּׁמֵת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אֵיּוֹב וְגו'.

אֲתַעְבִּיד, וְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֵר דִּינָא (בְּדִינָא) דָּא, לְהֵהוּא מִקְטָרֵגָא לְגַבִּיהָ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (אֵיּוֹב א') הַשְּׁמֵת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אֵיּוֹב וְגו'.

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שְׁכַתְּ בְּעֶדְוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְתָּ. וְעַל דָּא אִיהוּ דְּחִיל לָךְ וְאַתִּיּהִיב לִיהָ רְשׁוֹ לְקַטְרֵגָא בִּיהָ, וְלֹא-חֲזָאָהּ, דְּלֹא פְּלַח אֵיּוֹב לְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵימוֹ.

דְּבִינָן דְּאַתְנָסִי, נִפְקַ מְאוּרְחָא, וְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ, מַה כְּתִיב, בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אֵיּוֹב בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו אֲבָל בְּרִעוּתִיהָ חָטָא, וְלִבְתֵּר חָטָא בְּכָלָא.

וְאִי תִימָא דְלֹא אֲתַנְסִי בְּרִנְשׁ, הָא כְּתִיב (תְּהִלִּים א"ו) ה' צִדִּיק יִבְחָן וְגו'. וּבְגִין כֵּן אֲתַנְסִי אֵיּוֹב. וְאִךְ עַל גַּב דְּלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ פְּדִקָּא יְאוּת, לֹא נִפְקַ מִתַּחַת רְשׁוֹתָא דְמָרִיהָ לְאַתְדִּבְקָא בְּסִטְרָא אַחְרָא.

וְכִמְהָ הִיָּה הֵהוּא נְסוּתָא דִּילִיהָ. תְּרִיסַר יְרַחִי, שׁוֹלְטָנוּתָא דִּיהוּא סִטְרָא אַחְרָא. כְּמַה דְתַנְיָנָן, דִּינָא דְחִיבִיא בְּגִיּהַנָּם תְּרִיסַר יְרַחִי, וּבְגִין דְלֹא אֲתַדְבֵּק בְּסִטְרָא אַחְרָא כְּתִיב, (אֵיּוֹב מ"ב) וַיִּי בְּרַךְ אֶת (דף ל"ד ע"א) אַחֲרֵית אֵיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָאִי דְאֵיּוֹב, לָאוּ נְסוּתָא דְנָסִי קְדָשׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּנִסוּתָא דְשְׁאָר צַדִּיקָא, דְהָא לֹא כְּתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אֵיּוֹב, כְּמַה דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כ"ב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. דְאַבְרָהָם, אִיהוּ בִּידֵיהָ אַקְרִיב לְבְרִיהָ יְחִידָאִי דִּילִיהָ לְגַבִּי קְדָשׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֵיּוֹב לֹא יְהִיב כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לִיהָ לְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם.

וְרַא אֲתַמַּר לִיהָ, דְהָא גָלוּי קָמִיהָ, דְלֹא יְכִיל לְקִיּוּמָא בִּיהָ, אֲבָל אֲתַמָּסַר בִּידָא דְמִקְטָרֵגָא. וּבְדִינָא דְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ד') וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִיץ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. הוּא דְחָה אֶת קֵץ הַיָּמִין, וְהִתְקַרֵּב לְקֵץ הַיָּמִים. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, (דניאל יב) וְאִתָּה לֶךְ לְקֵץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל, לְאִיזָה קֵץ? לְקֵץ הַיָּמִין אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים? עַד שֶׁאָמַר לוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל זֶה דָּוִד פָּחַד וְאָמַר, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְכֵאן מַה פְּתוּב? וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וְלִכְּנֹן לֹא הִתְקַבַּל קִרְבָּנּוֹ, שֶׁהָרִי הָיָה מִצַּד הָאֲחֵר (הבבל).

בֵּא וְרָאָה מַה פְּתוּב? וְהִבֵּל הִבֵּיא גַם הוּא. מַה זֶה גַם הוּא? לְרַבּוֹת זֶה עִם זֶה. קִרְבָּנּוֹ לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא הָיָה הַכֹּל, וְעַקֵּר הַקִּרְבָּן לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִתְּן חֶלְקוֹ לְצַד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמִחֻלְבֵיֶיךָ. וְכֵן עָקְרוּ עֲשֵׂה מִקֵּץ יָמִים, הַסּוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִתְּן חֶלְק לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִכְּנֹן לֹא הִתְקַבַּל.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, וְהִלְכּוּ בְּנֵיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה וּגּוֹ', וְשָׁלְחוּ וּקְרָאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֵיוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתֵּה וּגּוֹ', וּבְמִשְׁתֵּה בְּכָל יוֹמָא מִקְטָרְגָא שְׂכִיחַ, וְלֹא יָכִיל לֵיהּ. מִנָּא לָן. דְּכְתִיב, (איוב א') הֲלֹא אִתָּה שְׂכַתְּ בְּעַדּוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב, וְלַעֲוֹלָם לֹא נִתַּן לוֹ חֶלְק כָּלֵל, שֶׁהָרִי (מִה) פְּתוּב וְהַעֲלָה עֲלוֹת מִסְפֵּר כָּלֵם. הַעֲוֹלָה עֲוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְלֹא נִתַּן חֶלְק לְצַד הָאֲחֵר. שֶׁאֵלְמֵלֵא נִתַּן לוֹ חֶלְק, לֹא יָכִיל לוֹ אַחֵר כֶּף, וְעַל מַה שֶׁנֶּטַל - מִשְׁלוֹ נֶטַל.

וְאֵם תֵּאמַר, לְמַה הִרְעָה לוֹ הַקְּדוּשׁ

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ד') וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִיץ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. אִיהוּ דְחָה לְקֵץ יָמִין, וְאִתְקַרֵּיב לְקֵץ יָמִים. וְהָא אֻקְיָמְנָא, (דניאל י"ב) וְאִתָּה לֶךְ לְקֵץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל, לְאֵן קֵץ, לְקֵץ הַיָּמִין, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים. עַד דְּאָמַר לֵיהּ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל דָּא דָּוִד דְּחִיל וְאָמַר, (תהלים ל"ט) הוֹדִיעֵנִי יי' קִצֵּי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְהִכָּא מַה כְּתִיב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וּבְגִין כֶּף לֹא אִתְקַבַּל קִרְבָּנֵיהּ, דְּהָא מִסְטָרָא אַחְרָא הָוָה. (כלא).

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב וְהִבֵּל הִבֵּיא גַם הוּא. מָאִי גַם הוּא. לְאִסְגָּאָה דָּא בְּדָא, קִרְבָּנֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה כָּלֵא, וְעַקֵּרָא דְקִרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיְהִי חוּלְקָא לְסְטָרָא אַחְרָא, כְּמָה דְאִתָּה אָמַר וּמִחֻלְבֵיֶיךָ. וְכֵן, עַקֵּרָא עַבְד מִקֵּץ יָמִים, רְזָא דְסְטָרָא אַחְרָא, וַיְהִיב חוּלְקָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא לֹא אִתְקַבַּל.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, (איוב א') וְהִלְכּוּ בְּנֵיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה וּגּוֹ', וְשָׁלְחוּ וּקְרָאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֵיוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתֵּה וּגּוֹ', וּבְמִשְׁתֵּה בְּכָל יוֹמָא מִקְטָרְגָא שְׂכִיחַ, וְלֹא יָכִיל לֵיהּ. מִנָּא לָן. דְּכְתִיב, (איוב א') הֲלֹא אִתָּה שְׂכַתְּ בְּעַדּוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב, וְלַעֲוֹלָם לֹא יְהִיב חוּלְקָא כָּלֵל לְגַבִּינָהּ, דְּהָא (ג"א מִה) כְּתִיב (איוב א') וְהַעֲלָה עֲלוֹת מִסְפֵּר כָּלֵם. עֲוֹלָה סְלִקָּא לְעֵילָא לְעֵילָא, וְלֹא יְהִיב חוּלְקָא לְסְטָרָא אַחְרָא. דְּאֵלְמֵלֵא יְהִיב לֵיהּ חוּלְקָא, לֹא יָכִיל לֵיהּ לְבַתָּר, וְכָל מַה דְּנֶטַל מִדִּילֵיהּ נֶטַל.

וְאִי תֵימָא אַמְאִי אַבְאִישׁ לֵיהּ קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ